

วิชาขบучา เบิกตา เห็นธรรม

วิสาขบูชา
เบิกตา-เห็นธรรม

วัดมรรณิเวศวิหาร

คำนำ

วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญวันหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า สิ่งพระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น เรียกว่าอริยสัจ มี ๔ ประการคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทั้งหมดเป็นเรื่องของเหตุและผลที่ตรงกัน ไม่ขัดแย้งกัน จึงคุ้มครองมะอื่น ๆ ไว้ทุกอย่าง วันตรัสรู้จึงเป็นวันสำคัญ ทำให้พระองค์รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงทุกประการ หลังจากนั้น จึงเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ให้รู้ตามด้วย มีผู้ได้รับประโยชน์มากมายจากพระธรรมเทศนา ของพระองค์

หลังจากเสด็จโปรดเวไนยสัตว์ ๔๕ ปี พระองค์จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อ พระชนมายุ ๘๐ พรรษา ชาวพุทธในชั้นหลัง จึงได้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนของพระองค์ หลังจากสร้างแล้ว จึงนิยมทำการเปิดเนตรพระพุทธรูปนั้น เพื่อให้เป็นองค์พระที่สมบูรณ์ จะได้ทำการบูชาสักการะอย่างสนิทใจ และห้ามกระทำการใด ๆ ที่ไม่สมควรต่อพระพุทธรูปนั้นอีก

การเปิดเนตรพระพุทธรูป แท้จริงแล้ว เป็นอุบายวิธีดึงคนเข้าหาพระรัตนตรัย จะได้ประพฤติตามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน มีละชั่ว ทำดี และทำจิตให้ผ่องแผ้ว เป็นต้น หาใช่เป็นการทำพระพุทธรูปให้เป็นองค์พระที่สมบูรณ์หรือเกิดความศักดิ์สิทธิ์แต่อย่างใดไม่ เพราะพระพุทธเจ้าท่านเป็นสัพพัญญูคือ ทรงรู้ทุกสิ่งทุกอย่างหมดแล้ว ไม่จำเป็นต้องไปเปิดพระเนตรท่านอีก ที่ถูกต้องควรจะเป็นการเปิดตาตนเองให้รู้เห็น เหมือนอย่างพระพุทธองค์ทรงรู้ทรงเห็น จึงจะเกิดประโยชน์ อย่างแท้จริง

การเปิดตาตนเอง เป็นวิธีเดียวที่ทำให้ เราได้เห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามเป็นจริง ไม่เข้าใจผิดพลาดจากความจริง ครั้นเข้าใจตามเป็นจริงแล้ว ก็จะได้ประพฤติปฏิบัติให้ตรงกับความจริงนั้นเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สำหรับแนวทางเปิดตาตนเองนั้น มี ๓ วิธี คือ การฟังธรรม การคิดไตร่ตรองธรรม และการอบรมธรรม หวังว่าเรื่องนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านบ้างตามสมควร

ในโอกาสวันวิสาขบูชาที่เวียนมาบรรจบ ในวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓ นี้ ขอมอบหนังสือเล่มนี้เป็นธรรมบรรณาการแก่ผู้สนใจทั่วไป ขอความเจริญจงงามไพบุคลย์ในธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว ฟังบังเกิดมีแก่สาธุชนทั้งหลายตลอดกาลเป็นนิตย์ เทอญ

สมเด็จพระวันรัต

วิชาขบขุขะคืออะไร ?

วิชาขบขุขะ หมายถึง วันขบขุขะที่กระทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ เพื่อน้อมระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระองค์ ถ้าปีใดมีอธิกมาสคือเดือน ๘ สองหน จะเลื่อนไปกระทำในวันเพ็ญเดือน ๗ ซึ่งเป็นเดือนถัดไป สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๓ นี้ไม่มีอธิกมาส วันวิชาขบขุขะจึงตรงกับวันพุธที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓ (ชน ๑๕ ค่ำเดือน ๖)

พระพุทธเจ้านั้น ประสูติ ณ สวนลุมพินี ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อน พ.ศ. ๘๐ ปี ปัจจุบันได้แก่ “ลุมพินี” ประเทศเนปาล ตรัสรู้เมื่อพระชนมายุ ๓๕ พรรษา ที่ควงพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อน พ.ศ. ๕๕ ปี ปัจจุบันได้แก่ “พุทธคยา” ประเทศอินเดีย หลังจากตรัสรู้แล้ว ได้ประกาศพระศาสนาโปรดเวไนยสัตว์ ๕๕ ปี พระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ป่าสาละวัน เมืองกุสินารา เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปัจจุบันได้แก่ “กุสินารา” ประเทศอินเดีย

พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร ?

สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรียกว่าอริยสัจ แปลว่าความจริงอันประเสริฐ คือ ความจริงแท้อันเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ไม่มีใครมาเปลี่ยนแปลงได้ มี ๔ อย่าง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นธรรมที่สำคัญ คุณธรรมะอื่น ๆ ไร้หมด เรื่องอื่น ๆ ล้วนมาอยู่ใน อริยสัจทั้งสิ้น ไม่มีเรื่องใดอยู่นอกเหนือจากอริยสัจที่ตรัสรู้นั้น

อริยสัจ เป็นเรื่องของเหตุกับผล กล่าว คือ ทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ นิโรธเป็นผล มรรคเป็นเหตุ เหตุและผลตามอริยสัจนั้น ต้องตรงกันเสมอ เช่น การเตะเขาเป็นเหตุ ผลของการเตะคือติดคุกหรือถูกปรับ ไม่ใช่การสะใจหรือความสุขใจอย่างที่เข้าใจ เพราะนั่นเป็นผลที่ไม่ตรงกับเหตุ ไม่ถูกต้อง ไม่ใช่อริยสัจ

การตรัสรู้อริยสัจ ก็คือทำปัญญาให้เห็นจริงตามอริยสัจนั้น ให้เห็นก็หมายความว่า เห็นเหตุตรงกับผล เห็นผลตรงกับเหตุ ไม่ใช่เห็นเหตุไม่ตรงกับผล เห็นผลไม่ตรงกับเหตุ แต่คนส่วนใหญ่มักเห็นเหตุกับผลไม่ตรงกัน จึงทำให้ดำเนินชีวิตผิดพลาด เตือดร้อน ไม่รู้จักจบจักสิ้น วันตรัสรู้จึงเป็นวันสำคัญ และพระองค์ได้ทรงนำผลของการตรัสรู้นั้น ไปโปรดเวไนยสัตว์ ทุกถ้วนหน้าด้วย พระมหากรุณาเป็นที่ตั้ง ทำให้สัตว์ทั้งหลาย ได้ดวงตาเห็นธรรม พ้นจากความทุกข์โศกมากมาย พระองค์ทรงอาคัยพระมหากรุณานั้น เสด็จโปรดประชาชนจนล่วงไปถึง ๔๕ พรรษา จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน

การสร้างพระพุทธรูป

หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ชาวพุทธได้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของพระองค์ โดยสร้างจากโลหะบ้าง จากปูนบ้างตามแต่จะเห็นสมควร หลังจากสร้างแล้ว จึงนิยมทำการเบิกเนตรพระพุทธรูปนั้น ด้วยการฝังหรือเขียนหรือขีดตาพระพุทธรูปนั้นที่สร้างเสร็จแล้ว เพื่อให้เป็นองค์พระที่สมบูรณ์ จะได้ทำการบูชาสักการะอย่างสนิทใจ และห้าม กระทำการใด ๆ ที่ไม่สมควรต่อพระพุทธรูปนั้นอีก

ข้อคิดจากการเบิกเนตร

การเบิกเนตรพระพุทธรูปนั้น แท้จริงแล้วเป็นอุบายวิธีดึงคนเข้าหา พระรัตนตรัยต่างหาก เพื่อจะได้ประพฤติตามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน มี ละเอียด ทำดี และทำจิตให้ผ่องแผ้ว ด้วยการรักษาศีล ทำสมาธิ และเจริญ ปัญญาเป็นต้น หาใช่เป็นการทำพระพุทธรูปให้เป็นองค์พระที่สมบูรณ์ หรือ เกิดความศักดิ์สิทธิ์แต่อย่างใดไม่ เพราะพระพุทธเจ้าท่านเป็นสัมพัตถุญ คือ ทรงรู้ทุกสิ่งทุกอย่างหมดแล้ว ไม่จำเป็นต้องไปเบิกพระเนตรท่านอีก ที่ถูกต้องควรจะเป็นการเปิดตาตนเองให้รู้เห็นเหมือนอย่างพระพุทธองค์ทรงรู้ทรงเห็น จึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการดำเนินชีวิต

วิสาขบูชา
เบ็กตา
เห็นธรรม

การเบิกตาใน

การเบิกตาใน ได้แก่ จักขุ (ลิมตามอง) ญาณ (หยั่งรู้) ปัญญา (หยั่งรู้ชัด) วิชชา (หยั่งรู้แจ้ง) และอาโลกะ (เกิดความเข้าใจชัดเจน ดุจแสงสว่างหมดความสงสัย) ที่มีอยู่บ้างแล้ว ให้กว้างขวางขึ้น จะได้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง โดยเข้าใจอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน จนกระทั่งสว่างไสวแจ่มแจ้ง หมดความสงสัยในสิ่งนั้น ไม่ได้แยกกันเข้าใจ หรือต่างคนต่างเข้าใจแต่อย่างใดไม่

ยกตัวอย่างความเข้าใจเรื่องแก้วี ในระดับลิมตาจะเข้าใจเพียงว่าสิ่งนั้นคือแก้วี ถ้าเป็นระดับรู้ ก็จะเข้าใจเพิ่มขึ้นว่า แก้วีนั้นมีกึชหรือมีกึเหลี่ยม ถ้าเป็นระดับรู้ชัดก็จะเข้าใจขึ้นไปอีกว่า แก้วีตัวไหนทำจากวัสดุอะไรบ้าง พอมาถึงระดับรู้แจ้งก็จะเข้าใจแจ่มแจ้งรอบด้าน เข้าใจทุกอย่าง ไม่ใช่เข้าใจว่าแก้วีนั้นทำจากวัสดุอะไรเท่านั้น แต่ยังรู้ว่าวัสดุอะไรบ้าง ที่แข็งแรงทนทาน ใช้นำเกิดประโยชน์มากที่สุด ตลอดจนเข้าใจวิธีทำแก้วีนั้นอีกด้วย สุดท้ายเมื่อรู้เห็นด้วยอาโลกะ เกิดความสว่างไสว หมดกังวลความสงสัย แสงแห่งความรู้ที่ปราศจากข้อสงสัยก็โพล่งขึ้นแก่บุคคลนั้น เรียกว่า “เบิกตา เห็นธรรม”

เบิกตาตนเองนั้นสำคัญไฉน

การเบิกตาตนเอง เป็นวิธีเดียวที่ทำให้เรารู้เห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามเป็นจริง ไม่เข้าใจผิดพลาดจากความจริง ครั้นเข้าใจตามเป็นจริงแล้ว ก็จะได้ประพฤติปฏิบัติให้ตรงกับความจริงนั้นเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ส่วนรวม ขอยกตัวอย่างเรื่องที่เราควรเบิกตา เพื่อเข้าใจความจริง

วิสาขบูชา
เบิกตา
เห็นธรรม

เปิดตากินอาหาร

เรื่องอาหาร คนมักสนใจแต่ในด้านความเอร็ดอร่อยของอาหาร แต่ ถ้าเปิดตา ให่กว้างจะเห็นว่าอาหารนั้นเป็นของปฏิกูล น่ารังเกียจ ไม่เชื่อลอง เคี้ยวแล้วคายออกมาดู ก็จะเห็นว่าขยะแขยงเพียงใด เปิดตาให้เห็นความจริงแล้ว ก็จะยับยั้งความอยากจะกินโน่นกินนี่ได้บ้าง และเข้าใจการกินที่ถูกต้องมากขึ้นว่า เราไม่ได้กินเพื่อสดใส เพื่อเปล่งปลั่ง เพื่อเล่น เพื่อเมา เพื่ออวดสังคม ตามอำนาจของกิเลสตัณหาแต่อย่างใด แต่กินเพื่อให้ชีวิตเป็นไป ได้ เพื่อระงับความลำบาก เพื่อระงับ เวทนาคือความหิวเก่า แล้วกันเวทนา ความหิวใหม่ไม่ให้เกิดขึ้น เปิดตาให้เห็นอย่างนี้ ก็จะทำให้รู้จักระคอย เช่น ถ้าขณะจะกินนั้น มีธุระสำคัญเกิดขึ้น ก็รอให้ธุระนั้นเสร็จก่อน แล้วค่อย กินได้ การเปิดตาตนทำให้เกิดดวงตา เห็นธรรมคือเข้าใจความจริงอย่างนี้

เบิกตาตุ๋กาย

เรื่องของร่างกาย คนมักเข้าใจว่า ร่างกายเป็นของสวยงามน่ารัก แต่ ถ้าเบิกตาให้กว้าง ก็เห็นความโสโครกของร่างกายนั้น ยกตัวอย่างผมบน ศีรษะเรา ผมนั้นปกคลุมด้วยรูปร่าง สีสังวรณะ ปกคลุมด้วยที่เกิดที่อยู่ เพราะ เกิดอยู่ในร่างกายศีลน้ำเลือดน้ำหนอง ที่เราเห็นว่าสวยงามนั้น เพราะอุปาทาน คือความยึดมั่นว่าเป็นของเราต่างหาก ถ้าผมนั้นหลุดจากศีรษะเราไปอยู่ ณ ที่อื่น พ้นจากอุปาทานไปแล้ว ก็จะกลายเป็นของน่ารังเกียจ ยิ่งถ้าบังเอิญ ตกกลงไปในชามอาหารด้วยแล้ว เราก็กินอาหารนั้นไม่ลง แม้เล็บมือเล็บเท้า ก็ไม่ต่างกัน ตอนอยู่กับตัวเรา เราารู้สึกว่ามันสวยงามน่ารัก แต่พอถูกตัด ออกจากนิ้วมือนิ้วเท้าตกลงไปที่พื้นเท่านั้น ก็กลายเป็นอีกอย่างหนึ่ง

ฟันในปากของเรา ก็หาความสวยงาม อะไรไม่ได้ ทั้ง ๓๒ ซี่ล้วนแต่ ปกคลุม โสโครก สกปรก มีกลิ่นเหม็น เบิกตาให้กว้างเกิด จะเห็นความจริง อย่างนี้ ครั้นเห็นแล้ว ก็จะบรรเทาความยึดมั่นถือมั่น บรรเทากิเลสในใจได้ แต่ถ้าไม่เบิกตาเลย ก็จะกลายเป็นคนมืดบอด มองไม่เห็นสวรรค์ที่แฝงอยู่ ในร่างกาย

เบิกตาดูสุข

เรื่องความจริงของกามสุข คนส่วนมากเข้าใจว่ากามสุขเป็นความสุขของชีวิต แต่จริง ๆ แล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะกามสุข เช่น การได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ และสุขนั้น เป็นทุกข์ เนื่องจากอิงอาศัยยามิส เนื่องด้วยตัณหา เป็นอกุศลสุข ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เป็นความสุขปลอมๆ และเป็นความสุขที่คนจะต้องวิ่งไปหา ไปเสพ เสวย ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เพื่อสนองตัณหานั้น ซึ่งถ้าได้อย่างที่ชอบใจ หรือพ้นจากสิ่งที่ไม่ชอบใจก็มีความสุข แต่ถ้าได้ในสิ่งที่ไม่ชอบใจ หรือพ้นจากสิ่งที่ชอบใจก็เกิดทุกข์ กามสุขจึงถือเป็นสาระไม่ได้เบิกตาให้กว้างก็จะเกิดดวงตาเห็นธรรม

วิชาบูชา
เบิกตา
เห็นธรรม

วิสาขบูชา
เปิดตา
เห็นธรรม

เวบตาวางใจเป็นกลาง

เรื่องอุเบกขา มีคนเข้าใจว่า อุเบกขาคือให้วางเฉย ไม่ต้องพูดไม่ต้องทำอะไร แต่แท้จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ อุเบกขา ท่านให้วางใจเป็นกลางก็จริง แต่ไม่ใช่ให้อยู่นิ่ง ๆ โดยไม่ทำอะไร ยกตัวอย่างอุเบกขาของพ่อแม่ พ่อแม่นั้นเมื่อเห็นว่าลูกมีกำลังแข็งแรงช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ก็ไม่ต้องไปช่วยเหลืออะไรอีก ปล่อยให้เขาช่วยเหลือตัวเอง ทำใจเป็นกลาง ๆ ไว้ คือไม่ไปจุกจิกจู้จี้เขา ไม่ไปก้าวก่ายลูกว่าต้องทำอย่างนี้ ต้องทำอย่างนั้น เช่น ตู้เย็นต้องตั้งตรงนี้ เติงนอนต้องอยู่อย่างนี้

อุเบกขา จึงไม่ใช่การนิ่งโดยไม่ทำอะไร ธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ ท่านสอนไม่ใช่สอนให้นิ่ง พ่อแม่ยังต้องคอยดูแลลูกของตนอยู่ ถ้าลูกทำอะไรที่ผิด ก็เข้าไปแนะนำสั่งสอนให้อยู่ในคุณธรรม เช่น ให้อยู่ในทางสายกลาง ไม่ตกไปข้างโน้น ข้างนี้ นี้คือลักษณะของอุเบกขา เวบตาให้กว้างก็จะเกิดดวงตาเห็นธรรม

เบิกตาดูเหตุดูผล

เรื่องความเข้าใจเหตุผล มีหลายคนเข้าใจเหตุและผลไม่ตรงกัน ยกตัวอย่าง การเตะเขา ถ้าเข้าใจว่าเพื่อความสะใจและมีความสุข ก็แสดงว่าเข้าใจผลผิดไปจากเหตุ เพราะผลของการเตะเขาไม่ใช่ความสะใจ ไม่ใช่ความสุขอย่างที่คิด แต่เป็นการติดคุก หรือเสียค่าปรับ ถ้าเข้าใจผลให้ตรงกับเหตุ และเหตุให้ตรงกับผลแล้ว ก็จะยับยั้งการทำร้ายคนอื่นได้ แต่เพราะเข้าใจผิด คิดว่า ต่ำเขา ทำร้ายเขาแล้วเป็นความสุขของตัวเอง จึงทำให้ดำเนินชีวิตผิดพลาด นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเนื่อง ๆ

การทำงานก็เหมือนกัน ผลของงานต้องตรงกับเหตุ และเหตุของการทำงานต้องตรงกับผลจึงจะเจริญ เช่น การทำความสะอาด ถ้าคิดว่าทำเพื่อค่าจ้าง ๒๐๐ บาท แสดงว่าเข้าใจผลผิดไปจากเหตุ เพราะผลของการทำความสะอาด ก็คือความสะอาด ไม่ใช่เงิน ๒๐๐ บาท การเข้าใจผลไม่ตรงกับเหตุอย่างนี้ ทำให้เกิดปัญหาในการทำงาน ทำไปก็คิดไปว่าเมื่อไรถึงจะได้เงิน เพราะค่าจ้าง ๒๐๐ บาทนั้น ไม่ได้รับทันทีเหมือนกับการเกิดขึ้นของความสะอาด แต่ถ้าคิดว่าทำงานเพื่อให้เกิดความสะอาด ไม่ใช่ค่าจ้าง ๒๐๐ บาท เราก็จะได้รับความสุขจากการทำงานนั้นตลอดเวลา เกิดการพัฒนางานให้ดีขึ้น เช่น ถ้าเห็นว่ากวาดอย่างเดียวยังไม่สะอาด ก็เอาผ้าชุบน้ำมาถูด้วย มองเห็นความสะอาดครั้งใดก็มีความสุขทุกครั้ง ถ้าคิดว่าทำงานเพื่อผลของงาน ก็จะได้รับความสุขทุกวันที่ทำงานแล้วมีผลสำเร็จ

เบิกตาเหตุเหตุผล

ในการทำงานนั้น คนส่วนมากชอบทำเพื่อผลที่ไม่ตรงกับเหตุ คือ รางวัลหรือเงินเดือน ทำไปก็คิดไปว่า เมื่อไรจะเสร็จ เมื่อไรจะเลิกงานจะได้กลับบ้าน บางทีก็คิดว่าทำไมวันนี้ซ้ำเหลือเกิน จึงอยู่กับงานอย่างมีความสุข เป็นการอยู่ผิด ดังนั้น จึงควรหาวิธีอยู่กับงานให้มีความสุข โดยทำงานทุกอย่างเพื่อผลของงานเป็นที่ตั้ง มิใช่เพื่อค่าจ้างหรือเงินเดือนที่เขาจะให้ เพราะถ้าเราเอาผลงานเป็นที่ตั้งแล้ว ความสุขนั้นก็อยู่กับเราไปตลอดเดือนแล้วเราก็มีความชำนาญในงานที่ทำ รู้จักแก้ไขปัญหา คราวหลังถ้าไปเจอปัญหาอย่างนั้นอีก ก็ไม่ต้องให้ใครมาช่วย เพราะเราเคยแก้มาแล้ว ความชำนาญก็จะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ และเงินค่าจ้างหรือเงินเดือนนั้น ถ้าเราทำงานเพื่องานเป็นหลักแล้วมันจะยังเท่าเดิมหรือไม่ ? ตอบว่า ไม่เท่าเดิม แต่จะเพิ่มมากกว่าเดิม เพราะเขาเห็นผลงาน จึงเพิ่มเงินให้

แต่ถ้าทำงานแบบขี้ ๆ ทำไม่เรียบร้อย ทำสักแต่ว่าทำ ค่าจ้างที่เคยได้รับ ๒๐๐ บาทก็ อาจจะลดลงเหลือ ๑๐๐ บาท ยิ่งไปกว่านั้น เขาก็อาจจะเลิกจ้าง หากคนอื่นมาทำแทน นี่ก็คือ ปัญหาของผู้ที่ทำงานเพื่อค่าจ้าง ส่วนคนที่ทำด้วยมุ่งความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง หากเป็นเช่นนั้นไม่ ถ้าวันใดวันหนึ่งมีความจำเป็นที่ต้องลาออกจากงาน คนที่จ้างจะรู้สึกเสียดาย ไม่ต้องการให้ออก เขาจึงเพิ่มค่าจ้างหรือเงินเดือนให้สูงขึ้น เพิ่มตำแหน่งหน้าที่ให้เพื่อรักษาคนทำงานประเภทนี้ไว้ เบิกตาให้กว้าง ก็จะทำให้ดวงตาเห็นธรรมดังว่า

เบิกตา รู้จักประมาณตน

เรื่องความสันโดษ มีหลายคนมองความสันโดษว่าทำให้เป็นคนงอมมือ งอเท้า ทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนา ความจริงไม่เป็นเช่นนั้นเลย เพราะสันโดษคือความยินดีแต่ในทรัพย์ของตนนั้น ช่วยพัฒนาประเทศชาติอย่างสำคัญ คนไม่มีสันโดษเห็นทรัพย์ของคนอื่นอยากได้ ก็จะแย่งชิงเอาเป็นของตน การลักทรัพย์หรือการทำโจรกรรมที่เกิดขึ้น คนไม่สันโดษก่อกำเนิดขึ้นทั้งนั้น ถ้าทุกคนรู้จักยินดี แต่ทรัพย์ของตนแล้ว ความชั่วร้ายเช่นนั้น จักไม่เกิดขึ้นเลย

สันโดษนั้น ไม่ใช่มัวจมอยู่กับสิ่งที่มีอยู่ แต่ให้ชวนขวนขวายตามกำลัง ตามที่ควรได้ ตามสมควรแก่ฐานะภาวะของตน คนสันโดษอยากจะมีทรัพย์เป็นของตน จึงต้องหมั่นแสวงหาแต่ในทางที่ชอบ ไม่ก่อความทุกข์ยากเดือดร้อนแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เว้นจากลักทรัพย์ของผู้อื่น ยินดีแต่ในทรัพย์ของตน ไม่คิดโกงเอาทรัพย์ของใคร ถ้าทุกคนดำเนินชีวิตอย่างสันโดษแล้ว ความคดโกง ลักขโมย ปล้นจี้ อันเป็นการเบียดเบียนกันก็จักไม่มี บ้านเมืองจักมีความเจริญ น่าอยู่เป็นเมืองสวรรค์

ส่วนการขาดสันโดษ ไม่รู้จักประมาณตน ย่อมเป็นเหตุให้แสวงหาในทางที่ผิด เป็นเหตุให้แข่งดีชิงดีตัดรอนกัน ทำให้คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม แทนที่จะทำให้บ้านเมืองเจริญสมบูรณ์พูนสุขเป็นเมืองสวรรค์ ก็จะพลันกลับเป็นเสื่อมโทรม ทุกข์ยากเสมอเมืองนรก เบิกตามองดูก็จะเห็นคุณค่าของความสันโดษ แต่ถ้าไม่เบิกตา ก็มีตบอดอยู่เช่นนั้นต่อไป

เบกตาฟังสวดอภิธรรม

นอกจากที่กล่าวแล้ว ยังมีอีกหลายเรื่องทีควรจะเบกตาให้เข้าใจความจริง เช่น เรื่องการสวดอภิธรรม ทีคนเข้าใจว่าสวดให้คนตายนั้น แท้จริงแล้วสวดให้คนเป็นต่างหาก เพื่อให้คนเป็นระลึกถึงการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ว่าไม่มีใครหนีพ้นได้ จะได้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ตั้งหน้าตั้งตา ทำคุณงามความดี มีการให้ทานรักษาศีลและเจริญภาวนา เป็นต้น ส่วนคนตายแล้วเป็นเหมือน ท่อนไม้ ไม่รู้เรื่องอะไร มีแต่คนเป็น ๆ เท่านั้นที่ยังร่วนวายอยู่ เบกตาให้กว้างก็จะเข้าใจธรรมในเรื่องนี้

เบิกตาละเสพสุรา

เรื่องการเสพสุรา บางคนคิดว่าเสพเพื่อเข้าสังคม แต่ถ้าเบิกตาให้กว้างก็จะเห็นว่าคนที่ไม่เสพสุราก็เข้าสังคมได้ดี ฉะนั้น สุราจึงไม่ใช่เครื่องมือของการเข้าสังคม แต่เป็นเครื่องมือทำลายสังคมเสียมากกว่า เป็นบ่อเกิดของโรคหลายชนิด เป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ทำให้พิการและเสียชีวิต เป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาท ถูกดำเนินคดีเตียน ให้สุราคนอื่นจึงเท่ากับแข่งเขา แต่ถึงกระนั้น ก็ยังมีคนเสพกันอยู่ เพราะไม่ยอมเบิกตาให้เข้าใจความจริงของสุรานั้นเอง ลองเบิกตาให้กว้างก็จะได้ดวงตาเห็นธรรม ครั้นเห็นแล้วก็จะลดละเลิกการเสพนั้นเสีย ประโยชน์ก็จะเกิดแก่ตนและบุคคลในครอบครัว

เบกตลเลกสบบฐหรี

เรื่องการสบบฐหรี บงคนเข้ใจว้ บฐหรีช้วยท้ให้ชวีตผ่นคลย ดงน้จ้งต้งสบเพื่อคลยควมเครยด บงคนไม่คดเช่นน้ แต่เห็นเพื่อนสบก็สบตมเพื่อน ไม่ว้จะสบด้วยเหตุผลดก้ตม ถ้เบกตลให้ก้วง ก้จะเห็นว้บฐหรีมีโทษต่อสขภพตน และสขภพคนรอบข้งมกมย ไม่สมรถช้วยคลยเครยดอะไรได้ มีแต่จะท้ให้เครยดมกข้ ล้มตลให้ก้วงก้จะเห็นสัจธรรมดงว้ ครั้นเห็นแล้วก้จะด้ลดละเลกการสบเสย เพื่อประโยชน์และควมสุขแก่ตนและคนรอบข้ง

วิชาชบฐช
เบกตล
เห็นธรรม

เบิกตาให้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น

โดยที่ตาในคือ จักขุ ญาณ ปัญญา วิชชา และอาโลกะ ถูกปิดมานาน ไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะขาดผู้รู้จริงชี้แนะแนวทางปฏิบัติ ตาในจึงเห็นได้แต่สิ่งที่ปลอม ๆ ไม่ตรงกับความจริง เกิดทุกข์โทษถ้าประพฤติปฏิบัติตาม ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กุลและความสุขในการดำเนินชีวิตที่แท้จริง ชาวพุทธจึงควรให้ความสำคัญกับการเบิกตาในตนเอง จะได้ มองเห็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ไม่ผิดพลาด ประดุจหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่คนหลงทาง และส่องประทีปในที่มืด ให้คนมีจักขุมองได้มองเห็น

สำหรับแนวทางเบิกตาตนเองนั้น พระพุทธองค์ทรงแนะไว้แล้วว่าให้ใช้วิธีฟังธรรม คิดไตร่ตรองธรรม และอบรมธรรม เพราะการฟัง การคิด ไตร่ตรอง และการอบรมธรรมนั้น เป็นการพัฒนาตาในให้เกิดประสิทธิภาพ ให้รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงได้ แม้พระพุทธองค์ และพระอรหันตสาวก ก็ล้วนแต่อาศัยวิธีทั้ง ๓ นี้ จึงสามารถเห็นธรรมทั้งหลาย ครั้นเห็นแล้วก็ไม่กลับไปเป็นคนมืดบอดอีกต่อไป กลายเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ

พัฒนาตาในด้วยการฟังธรรม

ตาในคือปัญญาจักขุ ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดนั้น ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้วินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้งได้ ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาให้เจริญขึ้น ด้วยการฟังธรรม คิดไตร่ตรองธรรม และอบรมธรรม ดังกล่าวแล้ว

การฟังธรรมช่วยพัฒนาตาในอย่างไร? การสดับตรับฟังธรรม เมื่อฟังหลายครั้งหลายคราเข้า สิ่งที่ยังไม่เคยฟังก็จะได้ฟัง สิ่งที่เคยฟังแล้วฟังซ้ำอีกก็เกิดความแม่นยำชำนาญขึ้น จะบรรเทาความสงสัยเสียได้ ทำความเห็นให้ตรง เกิดจิตเลื่อมใสมากขึ้น การสดับตรับฟังจึงก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจธรรมประการหนึ่ง เรียกว่าสุตมยปัญญา

พัฒนาตาในด้วยการคิดไตร่ตรอง

การคิดไตร่ตรองธรรมช่วยพัฒนาตาในอย่างไร? ความคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อหมั่นคิด หมั่นไตร่ตรอง หมั่นพิจารณาเรื่องนั้นอยู่บ่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้เห็น ความหยั่งรู้ ความรู้ชัด ความรู้แจ้ง และแสงสว่างได้ ความคิดไตร่ตรองจึงก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจธรรมประการหนึ่ง เรียกว่า จินตามยปัญญา

วิสาขบูชา
เบิกตา
เห็นธรรม

พัฒนาตาในด้วยการอบรมธรรม

การอบรมธรรมช่วยพัฒนาตาในอย่างไร ? การอบรมหรือการทำสมาธิและเจริญวิปัสสนานั้น เมื่อทำบ่อย ๆ เข้าจะเกิดความรู้เห็น ความหยั่งรู้ ความรู้ชัด ความรู้แจ้ง และแสงสว่างได้ ทำให้เปลี่ยนทัศนคติต่อการดำเนินชีวิต เช่นทำให้งดเว้นสิ่งที่เป็นโทษ และประพฤตีสั่งที่เป็นคุณด้วยตนเองได้ เพราะฉะนั้น การอบรมจึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจธรรม เรียกว่าภาวนามยปัญญา

วิชาขบขุขะ : เบิกตเ้เห็นธรรม

โดยที่การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้านั้น เกิดขึ้นในวันเดียวกัน คือวันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ยังประโชชน์สุขให้เกิดแก่ชาวโลกเป็นอนงอนันต์ ให้ชาวโลกได้ดวงตเ้เห็นธรรม ตามสมควรแก่บุญญาธิการของตน ฉะนั้น วันเพ็ญแห่งเดือนวิสาขะ จึงจัดเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวันที่พุทธศาสนิกชน จักทำพิธีสักการะขบขะเป็นพิเศษ เรียกว่า วิชาขบขุขะ

พิธีวิชาขบขุขะนี้ ปรากฏตามหลักฐานว่า ได้มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ส่วนในสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไม่ปรากฏหลักฐานว่า ได้มีการประกอบพิธีขบขุขะในวันวิสาขขบขุขะ จนมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ราว พ.ศ. ๒๓๖๐ ทรงดำริให้ฟื้นฟูการประกอบพระราชพิธีวันวิสาขขบขุขะขึ้นใหม่ และถือปฏิบัติมาจวบจนกระทั่งปัจจุบัน

อนึ่ง องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้วันวิสาขะเป็นวันสำคัญสากลของโลก เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยให้เหตุผลว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นมหาบุรุษ ผู้ให้ความเมตตาต่อหมู่มวลมนุษยชาติทั้งหลาย

พิธีวิชาขบขุขะนี้ มีทั้งพระราชพิธี และพิธีของพุทธศาสนิกชนทั่วไป สำหรับพิธีของ พุทธศาสนิกชนทั่วไปนั้น เมื่อถึงวันวิสาขขบขุขะ ในตอนเช้า นอกจากจะมีการทำบุญตักบาตร ตามปกติแล้ว สารุชนอารัรบอุโบสถศีล และฟังเทศน์ตามวัดที่ใกล้เคียงหรือคุ่นเคย ในตอนค่านำรูปเทียนดอกไม้ไป

ประชุมพร้อมกันที่โบสถ์ หรือเจดีย์สถานแห่งใดแห่งหนึ่งที่ทางวัดจัดให้ เมื่อพระสงฆ์ประชุมพร้อมแล้ว คฤหัสถ์ทั้งหลายยืนถือธูปเทียนดอกไม้ ประนมมืออยู่ถัดจากพระสงฆ์ออกไป เมื่อภิกษุที่เป็นประธานกล่าวนำคำบูชา ที่ประชุมทั้งหมดก็ว่าตามพร้อม ๆ กัน เมื่อกกล่าวคำบูชา เสร็จแล้ว พระสงฆ์เดินนำหน้าเวียนขวารอบโบสถ์ หรือพระสถูปเจดีย์ ๓ รอบ ซึ่งเรียกว่าเวียนเทียน คฤหัสถ์เดินตามอย่างสงบ ขณะเวียนเทียนรอบแรก ให้ระลึกถึงพระพุทธคุณ รอบที่ ๒ ระลึกถึงพระธรรมคุณ รอบที่ ๓ ระลึกถึงพระสังฆคุณ ไม่เดินคุยกัน ไม่หยอกล้อกัน หรือแสดงอาการไม่สุภาพอื่นใดในขณะเวียนเทียน เพราะเป็นการขาดความเคารพพระรัตนตรัย

เมื่อเวียนเทียนครบ ๓ รอบแล้วก็ร่วมฟังพระสวดมนต์ ฟังเทศน์ตามกำลังศรัทธา วัดบางวัดอาจจะมีการเทศน์ตลอดคืนอันรุ่ง ผู้มีศรัทธาก็สามารถเลือกฟังได้ตามความสะดวกของตน ๆ ฟังมากก็เลิกตามได้มา ฟังน้อยก็เบิกตามได้น้อย ไม่ฟังก็ไม่ได้เบิกตามอะไรให้แก้ตน

ข้อที่ควรปฏิบัติเป็นพิเศษในวันนี้ ก็คือ ควรน้อมนำข้อคิดจากการเบิกเนตรพระ มาใช้กับการเบิกตาตนเอง เพื่อให้รู้จักดีรู้จักชั่ว รู้จักสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช่ประโยชน์ และรู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ไม่รู้เห็นผิดพลาดจากความเป็นจริงด้วยอำนาจกิเลสในใจตน ครั้นรู้แล้วก็จะได้ประพฤติปฏิบัติตนให้พ้นจากความเสื่อม และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืนตลอดไป

วิสาขบูชา
เบ็กตา
เห็นธรรม